

Knud Madsen

Lystfiskerforeningen for Frederikshavn og omegn (FMO)

Natur år 2018. Notat

01 05 2018

Natur og kultur

Der har været menneskelig aktivitet i Danmark siden sidste istid og det er ikke at forvente, at det er gået upåvirket hen. Den naturlige/oprindelige landskabsform er skov kun afbrudt af mindre, åbne områder. Denne form har ikke kunnet overleve menneskets aktiviteter. Det begyndte allerede i bondestenalderen, er fortsat op gennem århundrederne og har måske toppet nu?

Alle naturområder er i dag påvirket af menneskets aktiviteter, men mange er også påvirket af flora og fauna samt klimaforhold og havet.

Der er altså også sket en udvikling på både flora og faunaområdet, idet der er sket indvandring af individer på såvel flora som faunaområdet. Flere træsorter, som mange tror, at de har været her hele tiden er også kommet tid. Desværre er der også en sket en tilbagegang - måske især i nyere tid - af insekter og planter. Planterne har samtidig været udsat for en trussel fra dominante plantearter. Næringsstofbelastningen fra landbruget har forårsaget at få tolerante arter har fortængt mange forskellige arter, som vokser især på næringsfattig jord.

Hvad er det så vi vil med grønne omgivelser/landskaber. Måske er det med et meget lidt brugt ord, nemlig herlighedsværdi, der kan dække over det meste, suppleret med en vis grad af biodiversitet.

Herlighedsværdi kan opfattes som en værdi, som et landskab har, fordi det tiltaler menneskene med sin skønhed. Det kan være et smukt og afvekslende landskab, en storslået udsigt, et klitområde, en sø eller en dal, som et naturligt vandløb løber igennem.

Disse områder kan også indeholde monokulturer. Det er kornmarker, roemarker, plantager m.v., altså områder med kun 1 eller nogle få plantearter.

Når vi i 2018 taler om natur, er der ikke meget fornuft i at sammenligne med tidligere tilstande. De er uopnåelige, hvilket burde føre til en erkendelse af, at enhver tidsalder har sin natur, som altid er påvirket af de foregående tidsaldre.

Udnyttelsen af den danske jord kan inddeles i:

Beboelse, kontor, håndværk og industri

Infrastruktur (jernbaner, veje, havne m.v.)

Landbrug, skovbrug og gartneri

Andre beplantninger, f.eks. klitplantager, læhegn m.v.

Råstofudvinding

Knud Madsen

Lystfiskerforeningen for Frederikshavn og omegn (FMO)

Klit og strandområder

Vand- og vådområder

Fritidshuse og områder til fritidsaktiviteter (fodboldbaner, golfbaner, forlystelsesparker)

Ingen af disse er helt uden interesse, hvis vi vil forsøge at udvide og videreføre et grønnere Danmark.

Biodiversitet

Vi kommer så til at nævne biodiversitet da det indgår i alle de nævnte områder. Jeg har ingen definition på begrebet. Dog kan man måske slå sig til tåls med, at det dækker over en mangfoldighed i flora og faunaen. Den skal beskyttes, da det er en meget sårbar størrelse. Forandringer sker bl.a. når der fældes træer, når der sker ændringer i infrastrukturen og ved forureninger i videste forstand (kemiske og fysiske forureninger, ved flora og faunaforureninger, utilsigtet kvælstoftilførsel fra slåede planter i/ved vandløb og vejkanter).

Faunakorridorer må betragtes som en nødvendighed. Måske ikke så meget for de flyvende dyr og de meget mobile pattedyr. Korridorer er også vigtige for de mindre dyr, som f. eks. padder, der kan risikere at blive kørt over på kørebanen, når de vandrer mellem opholdssted og ynglested.

Der findes også insekter, der ikke er i stand til at forlade sin biotop. Vi finder dem bl. a. i lyngområder og i skovene i gammelt træ. Her er det især tilgængeligheden af næring der er afgørende for at de kan leve.

Der findes stadig mange spærringer især i de mindre vandløb. De skyldes ofte kvægbroer og andre ørlægninger, der ikke er lagt på en sådan måde, at der er tilstrækkelig passage opstrøms.

Artsrigdommen er gået stærkt tilbage i de mindre vandløb: Mange fiskearter er forsvundet og antallet af insekt er reduceret kraftigt i løbet af de sidste årtier. Det er der ikke meget at gøre ved p.t. Mon ikke kommunerne ved at samarbejde med lodsejere og interesseorganisationer hurtigt kunne forbedre de mindre vandløbs biotoper samt forøge artsrigdommen.

Sandvandring i vandløbene er også en begrænsende faktor, da sandet kan ødelægge planters, insekters og fisks levemuligheder, fordi sandvandring ensretter bundforholdene så den nødvendige variation for fisk og smådyr forsvinder helt, hvorved både antallet af arter og individer går ned. Vandløbsbunden er blevet til en sandørken!

Det er derfor nødvendigt, at der sker en overvågning og vedligeholdelse især af de værdifulde biotoper, hvis de skal bevares, samt at vi får bremset tilbagegangen og uheldige ændringer i flora og fauna. Det er imidlertid et meget ømtåleligt emne, da det kræver bevillinger for at kunne realiseres. Der kan også være tilfælde, hvor grundejerne føler, at de mister indflydelse. Man

Knud Madsen

Lystfiskerforeningen for Frederikshavn og omegn (FMO)

regner med, at ca. 25% af arterne vil forsvinde i den kommende tid. Sommerfuglene er allerede gået stærkt tilbage.

Sundhedsmæssige aspekter

Det bedste ved at komme ud i naturen er "at nyde freden og roen". Det har man sagt i mange årtier, og det er nok også mere rigtigt end nogensinde. For de fleste er det nok især roen, faunaen og floraen, der tæller her.

Det må tilføjes, at der med tiden er kommet en hel række fysiske aktiviteter til: Løb, ridning, cykling, gåture, jagt, fiskeri og bær og svampeindsamling. Der er nok ingen tvivl om, at "deltagerne" synes, at de har noget ud af det. Det er ønskeligt, at de bestående stier bliver forøget i det åbne land, og gerne også langs vore vandløb. Kan man finde ud af at udnytte nogle af de 2 meter dyrkningsfri bræmmer bl.a. til stisystemer?

Hvad de fleste nok ikke tænker på, er at de mentalhygiejniske aspekter ved ture i naturen har fået en ny dimension.

Vi ved nok alle, at aldring begynder tidligt ca. ved 25-års alderen. Den nyeste forskning siger også, at vi fra 25 til 80 år mister ca. 50% af vores muskelmasse, samt at vi årligt mister ca. 1% af vores hjernekapacitet: Grimme perspektiver, men der er lys forude for mange: Brug kroppen og hjernen noget mere. Da man ved den rette anvendelse kan reducere tabet af muskelmasse og m. h. t. tabet af hjerneceller måske endda forøge både cellernes antal og forbindelserne mellem dem. Ja der er nyt håb for os gamle!

En væsentlig faktor er, at vi kommer ud og bevæger os. Det er bl. a derfor vi skal have flere grønne områder, som kan blive vores bidrag til flere steder hvor man kan forbedre vores "kondi". Det er **gode** alternativer til træning i kondicentre og løb m. v. på gader og veje.

Knud Madsen

Lystfiskerforeningen for Frederikshavn og omegn (FMO)

Udvalg af relevant litteratur, der kan fremskaffes gennem de danske biblioteker:

Naturen i Danmark – Status, mål og midler. 2001: Wilhjelmudvalgets rapport.

Fremtidens natur i Danmark. 2002.

Naturen i Danmark, 1-5. Red. Kaj Sand-Jensen. 2006-13. De enkelte bind har titlerne: Havet. Geologien. Det åbne land. Skovene. De ferske vande. (OBS.: Indeholder mange litteraturhenvisninger)

Biodiversitet – Hva' R' – et? 6 kortfilm om hvad biodiversitet er og hvad vi skal med det. 2017. DVD-video.

Stier – inspiration til planlægning og forvaltning. Udg. af Friluftsrådet, 2011.

Aktuel Naturvidenskab. 2017 nr. 6, side 8-12: Når musklerne ældes.

Anders Hansen: Hjernestærk. 2017